

**LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS
TVARIOS ŽEMĖS ŪKIO GAMYBOS POLITIKOS GRUPĖS VADOVO KAROLIO
ANUŽIO, AUGALININKYSTĖS IR AGRARINĖS APLINKOSAUGOS SKYRIAUS
PATARĖJO ZIGMO MEDINGIO, MAISTO PRAMONĖS IR KOKYBĖS VYR.
SPECIALISTĖS LORETOŠ MAČYTĖS IR MOKSLO IR INOVACIJŲ SKYRIAUS VYR.
SPECIALISTĖS JUSTINOS VAIŠVILAITĖS**

KOMANDIRUOTĖS Į BELGIJĄ

ATASKAITA

2020-02-27 Nr. 3PD-24/1

1. Komandiruotės tikslas: dalyvauti Vidurio ir Rytų Europos šalių žiniomis grįstos bioekonomikos plėtros žemės ūkio, akvakultūros ir miškininkystės srityse iniciatyvos BIOEAST aukšto lygio konferencijoje *BIOEAST as a driving force in the context of the European Green Deal* su Europos Komisijos (EK) atstovais ir jos rėmuose paraleliai vykšančiose BIOEAST tematinų darbo grupių sesijose.

2. Komandiruotės trukmė: 2020 m. vasario 20-22 d.

3. Komandiruotės vieta: Briuselis, Belgija.

4. Komandiruotės finansavimas: komandiruotės išlaidos apmokėtos iš Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos priemonės 01 001 03 01 01 „Žemės ūkio ministerijos veiklos užtikrinimas“ papriemonės „Žemės ūkio ministerijos funkcijų vykdymas (centrinis aparatas)“ lėšų (priemonės kodas 01.001.03.01.01, funkc. kodas 04.02.04.09, projekto kodas -3_1_01_01)

5. Atlikto darbo komandiruotėje rezultatai.

2020 m. vasario 20 d. Slovakijos nuolatinėje atstovybėje vyko aukšto lygio BIOEAST konferencija, kurioje pranešimus skaitė Europos Komisijos narės, atsakingos už inovacijas, mokslinius tyrimus, kultūrą, švietimą ir jaunimą, Mariya Gabriel kabineto atstovas, EK generalinių direktoratų DG RTD (moksliniai tyrimai), DG AGRI (žemės ūkis ir kaimo plėtra), DG SANTE (sveikata ir maisto sauga), DG ENVI (aplinkos apsauga) direktoriai, SI, HR, HU, LV valstybės sekretoriai, Jungtinių Tautų Aplinkos apsaugos programos Tarptautinės išteklių grupės (*UNEP International Resource Panel*) vienas iš pirmininkų Janez Potocnik, buvęs aplinkos eurokomisaras.

Komisarės Gabriel atstovas Dara Murphy pabrėžė, kad komisarės portfelis platesnis, nei jos pirmtakų ir apjungia tris generalinius direktoratus. Labai svarbus žalias perėjimas. Šiomet bus „Horizontas 2020“ kvietimas ES žaliojo susitarimo tematika, jam skirta 1 mlrd. eurų. Tarp kvietimo temų – klimato kaita, mokslinių tyrimų ir inovacijų ekosistemos, švarus vandenilis, ardomosios inovacijos.

Kroatijos žemės ūkio ministerijos valstybės sekretorius Tugomir Majdak sveikinimo kalboje paminėjo, kad Kroatija dar šiemet ketina pasirengti nacionalinę bioekonomikos strategiją ir veiksmų planą. ES pirmininkaujanti Kroatija gegužės 12-14 d. Opatijos mieste rengia tarptautinę konferenciją apie ES Tarybos išvadas dėl bioekonomikos, atnaujintą ES bioekonomikos strategiją.

Jungtinių Tautų Aplinkos apsaugos programos Tarptautinės išteklių grupės vienas iš pirmininkų Janez Potocnik savo pranešime akcentavo ilgalaikių prioritetų svarbą tam, kad nauda nebūtų privatizuojama, o sąnaudos – socializuojamos, t. y. mokamos visos visuomenės. Pasak jo, išteklius būtina atsieti nuo ekonomikos augimo. ES Žaliojo susitarimas remiasi didžiulėmis ambicijomis, reikia prisiminti, kad šį dokumentą parengė dar buvusi EK. Būtina pereiti nuo išteklių efektyvumo prie išteklių pakankamumo. Potocnik siūlymu, tam itin pasitarnautų ES tvarios žemės

naudojimo 2050 m. kelrodas, jei toks būtų priimtas. Pati augimo idėja nebeatitinka tikrovės, nes siekiame saugoti išteklius, bet įvairiausioms strategijoms, pvz. geležinkelių, statybų, elektros jungčių, įgyvendinti reikia vis daugiau žemės.

Savo pranešime direktorius **John Bell (DG RTD)** akcentavo būtinybę imtis veiksmų, nes pokyčiai neišvengiami. Europos Žalioji susitarimas - būdas spręsti problemas kompleksiskai, siekiant suteikti geresnį gyvenimą ES piliečiams, didinti darbo vietas ir kt.

Direktorė **Nathalie Sauze Vandevyver (DG AGRI)** išskyrė sinergijų tarp BŽŪP (EIP AGRI) ir Europos horizonto lėšų būtinumą. Tai jungia mokslą ir privatų sektorių. Prašo valstybes vystyti Žemės ūkio žinių ir inovacijų sistemas AKIS (angl. *Agricultural Knowledge and Innovation Systems (AKIS)*).

Direktorė **Sabine Juelicher (DG SANTE)** pabrėžė strategijos „Nuo lauko iki stalo“ vaidmenį, maisto švaistymo problemą.

Direktorius **Humberto Delgado Rossa (DG ENVI)** akcentavo klimato ir biologinės įvairovės nykimo aspektus, praėjusi EK – klimatai ir energetika. DG ENVI atsakingas už biologinės įvairovės strategiją. Pagrindinės biologinės įvairovės nykimo priežastys – žemės naudojimo keitimas, intensyvus išteklių naudojimas. Pabrėžti bioenergetikos, miškų strategijos, gamtos saugojimo klausimai – gamtoje esantys sprendimai (*nature-based solutions*).

Popietinėje sesijoje **BIOEAST generalinis sekretorius Barna Kovacs** išsamiai pristatė iniciatyvą ir jos tikslus, nuveiktus darbus. Kroatijos, Vengrijos ir Latvijos žemės ūkio ministerijų valstybės sekretoriai skaitė pranešimus apie bioekonomikos padėtį savo šalyse, rengiamas nacionalines bioekonomikos strategijas. Latvija turi strategiją, bet dar neturi veiksmų plano. Pristatė tyrimą apie šalies 4 regionų žemės naudojimo funkcijas ekonominiu, socialiniu, klimato kaitos ir biologinės įvairovės aspektais. Šis tyrimas padėjo pamatyti trūkumus nacionalinėje bioekonomikos strategijoje. Kroatija planuoja strategiją pasirengti šių metų rudenį. Vengrija taip pat pradėjo strategijos rengimo darbus, tikisi turėti šiemet. Vengrijos ŽŪM valstybės sekretorius Zsolt Feldman pabrėžė, kad būtina tęstinė EK parama, o BIOEAST šalys turėtų dalyvauti labiau su bioekonomika susijusiuose mokslinių tyrimų ir inovacijų projektuose, ypač koordinavimo ir paramos veiksmuose (coordination and support action – CSA) gebėjimams stiprinti.

COST prezidentas Paulo Ferrao pabrėžė iniciatyvos veiklos aspektą „iš apačios į viršų“ (*bottom-up approach*). COST – Europos tarpvyriausybiniis bendradarbiavimas mokslo ir technologijų srityje (angl. *European Cooperation in Science and Technology*), dalyvauja 39 valstybės. Lietuvos dalyvavimą COST administruoja Lietuvos mokslo taryba. COST tikslas – remti Europos valstybių tyrėjų bendradarbiavimą visose mokslinių tyrimų srityse, kuriant tarptautinius bendradarbiavimo tinklus – COST veiklas. Mokslinių tyrimų neatlieka. Naujovė – *COST innovation grant*, bus taikoma tęstiniams projektams. Naujajame „Europos horizonte“ COST bus įtrauktas į „Pažangos sklaida ir dalyvavimo plėtra“ (angl. *Spreading Excellence and Widening Participation*) sritį.

Vasario 21 d. vyko BIOEAST 5-ių tematinė darbo grupių sesijos. Šiose darbo grupėse dalyvauja BIOEAST šalių žemės ūkio ministerijų ir mokslo atstovai. Paraleliai vykusiose darbo grupių (dauguma susitinka pirmą kartą) sesijose buvo aptariami tematikos prioritetai mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje.

Agroekologijos darbo grupės sesija (ŽŪM atstovas Z. Medingis; VDU ŽŪA atstovas prof. V. Bogužas).

Paralelinėje sesijoje Dora Drexler (pogrupo pirmininkė ir Organinės gamybos mokslinių tyrimų instituto (OMKi) direktorė) apibūdino darbo grupės tikslus. Alexia Rouby (DG AGRI atstovė) perteikė naująją gyvybingo dirvožemio ir sveiko maisto misiją. Susana Gaona-Saez (DG AGRI atstovė) supažindino su europines partnerystės turiniu „Greitinant ūkininkavimo sistemų pasikeitimą:

agroekologijos plėtojimas ir tyrimų infrastruktūra“. Inga van Oost (DG AGRI atstovė) perteikė EIT-AGRI naujoves, daugianarybinę partnerystę ir AKIS (*Agricultural Knowledge and Innovation Systems*) ateities BŽŪP. Alexia Rouby (DG AGRI atstovė) išaiškino kokias galimybes turi žemės ūkio moksliniai tyrimai programoje „Europos horizontas“. Robert M'barek (Jungtinio tyrimų centro grupės vadovas) apžvelgė ES Rytų ir Vakarų valstybių derliaus ir tvaraus intensyvinimo esamą padėtį ir galimybes.

„Europos horizontas“ – tai į misiją orientuoti veiksmai. Jam bus skiriama 100 mlrd. eurų. Bus atliekami moksliniai ir inovacijų tyrimai, skatinantys realų poveikį ir atliepantys socialinį aspektą. Iš viso yra 5 misijos. Aptartos priežastys, kodėl misija yra orientuota į dirvožemio sveikatą ir maistą? Sveikas dirvožemis apima įvairias funkcijas: maisto ir biomasės gamybą, vandens išteklius, bioįvairovę, maistinių medžiagų ciklo užtikrinimą, klimato reguliavimą ir t.t. Ši misija tiesiogiai susijusi su *Green Deal* tikslais. Sekretoriato vaidmens šioje misijoje imsis DG AGRI. Šios iniciatyvos tikslas yra suburti 50 ekspertų valdybą idėjos išpuoselėjimui. VN įsitraukia per komitetų programas ir nacionalinius veiksmų planus. Į misijos įgyvendinimą įtraukiami ir gyventojai, ir ūkininkai.

Misijos valdyba renkasi kartą per mėnesį. Tikimasi užtikrinti dirvožemio sveiktą visose žemės naudojimo tipuose. Dirvožemio funkcijos labai persipynusios, bet siekiant geriausių rezultatų galimai turės būti taikomi skirtingi veiksmai skirtingose VN, kad būtų mažinamas neigiamas gamybos poveikio aplinkai. Pirmieji valdybos susitikimai vyko dėl misijos apibrėžties ir supratimo. Kaip matuoti misijos įgyvendinimą? Ieškoma komunikacijos su gyventojais būdų. Dar nėra išdirbti misijos tikslų įgyvendinimo vertinimo kriterijų indeksai.

Kas toliau? Iki 2020 m. gegužės pabaigos ekspertų valdyba turi pateikti misijos projektą. Yra paruoštas vaizdo įrašas apie bioįvairovę ir tvarų intensyvinimą skleidžiant žinią visuomenei. Svarbus vaidmuo tenka komunikavimui su visuomene ir visuomenės įtraukimui norint padaryti misiją įmanoma.

Susana Gaona Saez. Skatinimas ūkininkavimo formų vedančių į tvarų būdą: Agro-ekologija, „Horizontas 2020“ yra pasirengimas įgyvendinti *Green Deal*. Žemės ūkio moksliniams tyrimams 2014-2017 m. buvo skirti 240 mln. eurų. Buvo vykdoma 40 projektų ekologinės gamybos srityje. *Horizont Europe* (2021-2027 m.) antrajam ramsčiui skiriama 52 mlrd. eurų. Numatytos 7 mokslinių tyrimų kryptys. Kokios galimybės moksliniams tyrimams agro-ekologijos srityje? Naudojimas ir puoselėjimas ekosistemų paslaugu priminėje gamyboje – per agro-ekologiją. Agro-ekologijoje siekiama didinti ūkininkų gebėjimus ir gilinti žinias apie teisingą ūkininkavimą. Dar trūksta ekonominių ir aplinkosauginių principų taikymo įvertinimų. Siekiama sukurti mechanizmą, galintį įtraukti ūkininkus.

Kodėl reikalinga partnerystė? Ji reikalinga siekiant sukurti ilgalaikius ryšius tarp VN, sukurti koordinavimą tarp VN ir regionų, ir sustiprinti vietinius ir regioninius veiksmus.

Tikslai. Spartinti ekologinių metodų taikymą žemės ūkio gamyboje. Sukurti deramą žinių krepšelį apie agro-ekologijos veiksmus ir poveikį. Suformuoti aiškius ryšius ir gilų supratimą tarp dirvožemio, sveikatos, maisto ir klimato. Ruošiant programas dirbama kartu su SCAR ir SPC. Komisijas siekia į agroekologijos sritį įtraukti visas VN ir kad visos turėtų atstovą. Reikia nustatyti esmines mokslo ir inovacijų kryptys. 2020 m. gegužės 6-7 d. Briuselyje vyks didelė konferencija agroekologijos ir tvary sistemų klausimais.

Inge Van Oost. Kas yra žemės ūkio žinių ir inovacijų sistemos (AKIS)? Tai pirmiausia yra bendrąveika asmenų ir organizacijų, kurie kuria ir naudoja žinias ir inovacijas žemės ūkiui, ir su juo susijusiose srityse. Tokie veiksmais taps privalomais. Siekiama, kad visų dalyvių įsitraukimas taptų lyg nuosavos idėjos įgyvendinimas.

EIP-AGRI tinklo kūrimas. BŽŪP strateginiame plane bus reikalaujama įtvirtinti veiksmus žinių gilinimui, inovacijoms ir skaitmenizacijai. Konsultavimo vaidmuo labai didelis įgyvendinant naujasias BŽŪP iniciatyvas. Konsultacijos turi būti susijusios su AKIS ir padengti ekonominius, aplinkosauginius ir socialinius aspektus ir teikti naujausius technologinius ir mokslinius sprendinius, sukurtus žemės ūkio mokslo ir inovacijų. Kuriama „instrumentų dėžė“ sudaranti galimybes plėsti žemės ūkio subjektų žinojimą apie agroekologiją. Tokiems projektams bus skiriamas net 80 proc. paramos intensyvumas, o avanso dydis galės sudaryti net 50 proc. BŽŪP labai remia žinių sklaidą, dalinimąsi žiniomis ir konsultavimą.

2020 m. balandžio 22-23 d. Varšuvoje vyks seminaras apie BŽŪP strategijos sąsajas su AKIS.

Orientuojant mokslinius tyrimus ir plėtojant inovacijas reikia žinoti visuomenės lūkesčius ir poreikius. „Horizontas 2020“ 2014-2020 m. buvo skirta 1,9 mlrd. eurų (315 projektų) pagal 5 prioritetus (Žmogiškieji gebėjimai ir socialinė nauda; Išteklių valdymas; Sveika planeta ir gyvulininkystė; Integruotas ekologinis metodas; Kaimo augimas ir politikos formavimas).

Pasak Alexia Rouby, pereinant nuo strategijos iki veiksmų reiktų remtis trimis pagrindiniais ramsčiais: Pažangus mokslas (*excellent science*); Globalūs iššūkiai ir Europos pramonės konkurencingumas; Inovatyvi Europa. Šiems veiksmams numatyta skirti 10 mlrd. eurų. Per II-ojo ramsčio priemones, susijusias su gyventojų sveikatinimu bus siekiama spręsti ir pesticidų problemą, klimato, bioekonomikos ir maisto, gamtos išteklių ir žemės ūkio bei aplinkosaugos klausimus. Šiame ramstyje didelis vaidmuo tenka JRC (*Joint Research Center*). Strateginiai planai turi apimti: laukiamų rezultatų (poveikio): strateginė orientacija remiant mokslinius tyrimus ir inovacijas; Partnerystę ir misijas; Tarptautinio bendradarbiavimą ir kitas sritis. Numatomos 7 įsitraukimo sritys: Aplinkosaugos stebėseną; Bioįvairovę ir gamtos išteklius; Žemės ūkis, miškininkystė ir kaimas; Jūros, vandenynai ir vidaus vandenys; Maisto sistemos; Bio-grįstos inovacijų sistemos ES bioekonomikoje. Žemės ūkio, miškininkystės ir kaimo srityje turės būti pasiekti šie rezultatai: klimatui ir aplinkai draugiškos ūkininkavimo ir miškininkystės sistemos; priminė žemės ūkio gamyba be iškastinių išteklių („*de-fossilisation*“); LULUCF veiksmai mažinant klimato kaitą; miškų valdymas; ūkininkavimo ir miškininkystės įvairovė; geriau pritaikytos augalų ir gyvulių veislės; klimatui neutralios ir atsparios kaimo bendruomenės; efektyvus išteklių naudojimas žemės ūkyje ir miškininkystėje ir alternatyvos apsirūpinant trūkstamais ištekliais; žiedinė ekonomika: nedidelio masto bio-grįsti sprendimai, inovacijos, apjungiančios žemės ūkį, miškininkystę ir akvakultūrą; pertvarkyta tvari maisto ir ne maisto vertės grandinė; teisingesnis vertės pasidalinimas ir geriau subalansuota ryšių galia; ryšio tarp gamintojų, vartotojų ir gamtos sugražinimas; nauju požiūriu aplinkosaugos, sveikatos ir socio-ekonominio poveikio vertinimas; kartų kaita kaime ir žemės ūkyje; skaitmeninės paslaugos ir įgūdžiai kaimo žmonėms; socialinis tinklas, socialinis kapitalas ir socialinės inovacijos kaimo bendruomenėse, įgyvendinant tvarumo darbotvarkę vietinėse bendrijose.

Robert M'Barek: Derliaus ir tvarus intensyvinimas. Kokie yra derliaus skirtumai ES? Yra parengtas leidinys *European environment – state and outlook 2020*. Vis didėja dėmesys gamtinių išteklių atkūrimui ir išsaugojimui. Žvelgdami į ateitį turime žinoti, kokia dabartinė situacija. Derliai pagrindinių kultūrų neturi pagrindo augti, išskyrus – kukurūzų. Skirtumai kviečių derliaus tarp ES 15 ir ES 13 mažėja, bet išlieka apie 15 proc. Saulėgrąžų derliai priešingai ES 13 yra aukštesni negu ES 15. Analizė rodo, kad derlingumas ES 13 auga sparčiau negu ES 15. Dėl ES aprūpinimo žaliavomis didėja žemių panaudojimas trečiojoje šalyje. 18,3 mln. ha yra susiję su tarptautine prekyba ne maisto gamyboje.

BioEast iniciatyva – tai vidurio ir rytų Europos 11 valstybių bendruomenė, bendradarbiaujanti žemės ūkio mokslo srityje. Tikimasi sustiprinti mokslinių institucijų

bendradarbiavimą ir veiksmus mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje. Tikimasi sustiprinti žinių perdavimą ir mokymus tarp įvairių dalyvių. Tarybos nariai turi turėti nacionalines grupes, kurios sustiprintų politikos formavimo intencijas VN (*Bioeast hub – mirror groups*). **Grupės nariai kviečiami laiku sureaguoti į paklausimus ir nusistatyti telekonferencijų grafiką.** Jeigu turi VN kokių tai tyrimų konkrečiais klausimais yra prašoma pasidalinti su koordinadoriais (Korina Varga, HU). Numatomi du Tarybos narių susitikimai per metus ir tam nacionalinės valstybės turi numatyti išteklius.

TWG turi paruošti *terms of reference* iki 2020 m. balandžio ir nusistatyti 2020 m. SRIA tikslines temas. HU turi sudariusi 6 narių grupę pagal kompetencijas. HU veikia dvi veidrodinės grupės „Dirvožemio bioįvairovės veidrodinė grupė“ ir „Gamybos be pesticidų grupė“. Grupės sudaromos iš mokslo, ž.ū. ministerijos departamentų ir Inovacijų ministerijos, galima įtraukti ir ūkininkų atstovus. Darbo grupė patvirtino *terms of reference* ir prašė pateikti savo išvalgas dėl šio dokumento. TWG (tematinių darbo grupių darbas): Sukurti mokslo ir inovacijų strateginę darbotvarkę ir remti nacionalinės bioekonomikos strategijos plėtojimą. VN atsakomybės sritis yra deleguoti atstovą ir finansuoti jo komandiruotę. Komunikacija vyksta per koordinatored Livia Kranitz (livia.kranitz@am.gov.hu) ir Zsofia Kunya (ŽŪM atstovai) (zsofia.kunya@am.gov.hu) (apie renginius VN, turimus tyrimus ir panašiai). Organinės gamybos mokslinių tyrimų instituto darbuotojai: Dora Drexler – direktorė (dora.drexler@biokutatas.hu) ir Korinna Varga – mokslininkė (korinna.varga@biokutatas.hu).

Bioenergijos darbo grupės sesija (ŽŪM atstovas K. Anužis; VDU ŽŪA atstovas K. Navickas (nedalyvavo)).

Grupės koordinatored Biljana Kulisic pristatė pagrindinius prioritetus ir iššūkius, pažymėdama ypatingą svarbą vystomiems verslo modeliams kurie užtikrintų dekarbonizaciją, kaip patys ūkininkai galėtų būti labiau įtraukti į bioekonomikos procesą, ir kad jie iš to gautų didesnę pridėtinę vertę.

DG RTD atstovas Pavel MISIGA trumpai pristatė „Žaliąjį kursą“, kaip vieną ambicingiausių politinių gairių bei sąsajas su kitomis politikomis, kaip Klimatui neutrali ekonomika 2050, Strategija 2030, Žiedinė ekonomika. Pranešėjas akcentavo tai, kad žmonės patys naudoja per daug energijos resursų ir būtini pokyčiai iš energijos vartotojų pusės. Taip pat svarbu, kad iškastiniai energijos šaltiniai būtų keičiami biomedžiagomis. Taip pat buvo užsiminta ir apie „Horizontas 2020“ iniciatyvas bei sąryšius su BIOEAST iniciatyva. Buvo kalbama ir apie tai, kad ypatingai svarbi ūkininkų kooperacijos bioekonomikos kontekste, pvz. ūkininkas, veikdamas vienas, šiaudus greičiausiai sudegins arba naudos kaip kraiką, tačiau apjungę jėgas su kitais ūkininkais jie tuo šiaudus gali panaudoti bioetanolio gamybai, kuomet sukuriama didesnė pridėtinė vertė visoje grandinėje.

Eleni ZIKA iš BBI JU (*Bio-based Industries Joint Undertaking*) akcentavo neišnaudotą Europos bioekonomikos potencialą, įsitraukimą į tvarią žiedinę ekonomiką, o tam tikras atliekas iš maisto pramonės, miškininkystės sektorių panaudoti kitiems etapams, kurių metu būtų gaminami kiti produktai. Visiems šiems tikslams pasiekti privalo būti numatytas finansavimas tiek iš ES, tiek ir parama iš valstybės. Buvo kalbėta ir apie tai, kad reikia perėjimo iš pirmos kartos biodegalų gamybos į antrąją kartą tokiu būtu sukuriant didesnę pridėtinę vertę. BBI JU iki 2030 yra nusibrėžę tikslus, kad 50 proc. būtų sumažintos ŠESD, 20 proc. padidintas biomasės pasiūla, 30 proc. atsisakymas iškastinio kuro produktų.

Oana NEAGU iš COPA-COGECA kalbėjo apie „Žaliojo kurso“ galimybes, taip pat apie ūkininkų rolę ir tai, ko tikimasi iš tolesnio bioekonomikos sektoriaus vystymosi: ekonominis, socialinis ir aplinkosauginis vaidmuo bendrame visų priemonių kontekste; ūkininkai turi būti kaip viena sudėtinių integruotos pridėtinę vertę kuriančios gardinės dalis; paramos mechanizmai visų tipų

ūkininkų veiklai, kooperacijai; dalinimasis gerąja praktika, pavyzdžiais; prieiga prie inovacijų ir naujų verslo formų. Minėjo, kad kovo 29 d. DG AGRI organizuos seminarą apie bioekonomiką ir sąsają su Strateginių planų rengimu.

ENRD (*The European Network for Rural Development*) atstovė Laura JALASJOKI kalbėjo apie tai, kad ir toliau BŽŪP II ramstis (Kaimo plėtra) turi fokusuotis į bioekonomikos plėtrą. Taip pat ji pažymėjo, kad ir esamos Kaimo plėtros priemonės yra tiesiogiai susijusios su bioekonomika: Inovacijos (Kooperacija (M16); EIP veiklos grupės; Kaimų atnaujinimas, LEADER); Apjungimas dalyvių (Gamintojų grupių įsikūrimas (M9); Kooperacija (M16)); Investavimas (Investavimas į fizinį turtą (M4); Ūkio ir verslo plėtra (M6); Miškų investicinės priemonės (M8)); Tvarumas (Investavimas į fizinį turtą (M4); AGRO priemonės (M10); Miškų priemonės (M15)); Pagalba ir konsultacijos (Žinių perdavimas (M1); Konsultavimo paslaugos (M2); LEADER (M19).

Uždarosiose diskusijose TDG nariai aptarė grupės užduotis, veiksmų planą būsimos BIOEAST strateginių tyrimų ir inovacijų darbotvarkės kontekste. Nariai nustatė, kad jie turi sukurti bioenergetikos verslo modelius, kurie padėtų pereiti prie mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančių dujų, BIOEAST bioekonomikos suinteresuotųjų šalių konkurencingumo didinimo. Didžiausias dėmesys skiriamas pramonės simbiozės kūrimui.

Grupės koordinatore Biljana Kulisic informavo, kad planuojama TDG narių susitikimus organizuoti du kartus per metus bei vykdomi darbai, kad kelionės išlaidas būtų galima finansuoti iš projekto lėšų.

Maisto sistemų darbo grupės sesija (ŽŪM atstovė L. Mačytė, KTU atstovės L. Bašinskienė ir A. Šalaševičienė (nedalyvavo)).

Grupę koordinuoja Lenkijos žemės ūkio ministerija ir Žemės ūkio ir maisto ekonomikos nacionalinis tyrimų institutas. Pirmajai įvadinei sesijai pirmininkavo Pavel Chmielinski. DG RTD atstovas Peter Wehrheim pristatė pranešimą apie bioekonomiką ir maisto sistemas, DG RTD, SCAR sekretorius Hans Lutzejer informavo apie maisto sistemų partnerystę ir SCAR atliekamą veiklą, o INRA atstovė Monique Axelos papasakojo apie SCAR maisto strateginės darbo grupės vaidmenį ir sprendžiamus klausimus. DG SANTE atstovas Bartosz Zambrzycki supažindino su maisto atliekų problematika žiedinės ekonomikos kontekste, apie Žaliojo kurso iššūkius, strategiją „Nuo lauko iki stalo“ kalbėjo DG AGRI atstovė Natalia Brzezina.

Antroje, uždaroje dalyje, kurioje dalyvavo tik darbo grupės nariai, pirmiausia dalyviai susipažino ir pasidalino savo patirtimi ir lūkesčiais. Grupės veikla numatoma trejiems metams. Po to aptarti grupės veiklos tikslai. Visų BIOEAST grupių tikslas yra bendras – sukurti makroregioninę strateginę mokslinių tyrimų ir inovacijų darbotvarkę (SRIA). Per trejus metus bus siekiama nustatyti bendras regionui mokslo kryptis, pabrėžta, kad tik kartu veikiant galime turėti įtakos ES mokslo ir inovacijų programoms, ypač būsimai programai „Europos horizontas“ ir pasiūlytai Europos partnerystei dėl saugių ir tvarių maisto sistemų, skirtų žmonėms, planetai ir klimatui. Taip pat dalyvavimas šioje darbo grupėje padės kurti ir nacionalines strategijas. Pristatytas grupės veiklos dokumento projektas (*terms of reference – ToR*), kuriam buvo pateikta keletas pastabų. Projektas kartu su sesijos metu pristatytais pranešimais bus greitu metu persiųstas visiems grupės nariams svarstymui. Taip pat informuota, kad grupė turi lėšų iš BIOEASTsUP projekto ne mažai kaip 1 tematiniam tyrimui (*thematic studies*), narių komandiruotėms (ribotai) ir susitikimų išlaidoms padengti. Svarstyta galimybė kartu rengti ir BIOEAST, ir SCAR *Food Systems* pasitarimus, kad ekspertai galėtų dalyvauti abiejose susitikimuose. Planuojama iki kovo pabaigos išdiskutuoti ToR ir numatyti galimas SRIA temas. Nuo kovo iki birželio pasirinkti tematinę studijų temas, birželio pabaigoje tikimasi turėti SRIA projektą ir numatyti tolimesnę grupės veiklą. Laukiami grupės rezultatai: sukurti ekspertų komunikacinę platformą, sukurti esamų dokumentų ir idėjų, žinių dėl

maisto sistemų žemėlapi, siekti, kad nauja, sveikatai palanki ir tvari dieta taptų norma ir kaip rezultatas mažėtų nutukimas ir kitos su maistu susijusios problemos, sumažinti maisto atliekų iki 2023 m. Europoje per pusę. Kitas susitikimas planuojamas rugsėjo ar spalio mėn. Čekijoje.

Miškininkystės darbo grupės sesija (Aplinkos ministerijos atstovas D. Vaikasas (nedalyvavo), LAMMC Miškų instituto atstovė V. Araminienė).

Gėlo vandens bioekonomikos darbo grupės sesija. Dar tik kuriamoje grupėje Lietuva atstovo neturi, sesijoje dalyvavo BIOEAST kontaktinis asmuo Lietuvoje J. Vaišvilaitė.

Grupę koordinuoja Čekijos žemės ūkio ministerija. Sesijai pirmininkavo Zuzana Boukalová, čekų vandentvarkos įmonės Vodni Zdroje atstovė. Trumpai pristatytas „Horizontas 2020“ koordinavimo ir paramos veiksmo projektas BIOEASTsUP, kuris padeda BIOEAST iniciatyvai pasirengti savo strateginę mokslinių tyrimų ir inovacijų darbotvarkę. Pirm. pabrėžė gėlo vandens svarbą aplinkosaugos iššūkių kontekste, pakvietė visus dalyvius trumpai prisistatyti. Rytinėje sesijos dalyje DG MARE (Dora Ramos Barreiro), DG RTD (Nicos Zamoukas, Josefina Enfedaque, Sieglinde Gruber) ir SCAR FISH SWG (Bela Halasi Kovacs) atstovai darė pranešimus apie mėlynąją ekonomiką, mėlynojo augimo strategiją, „Nuo lauko iki stalo“ strategijos dalį apie akvakultūrą, naują ES akvakultūros strategiją (*pond aquaculture*). Koordinatoriai čekai pateikė savo šalies prioritetus gėlo vandens bioekonomikos srityje, paprašė kitų šalių pateikti kuo greičiau savus prioritetus.

EK atstovai pažymėjo, kad iš BIOEAST šalių tikimasi daug, nes neišnaudojamas diversifikavimo potencialas ir inovacijų teikiamos galimybės. Pabrėžta, kad ateityje visi ES finansuojami projektai turės atitikti reikalavimus, susijusius su klimato kaita ir biologine įvairove (*ethics requirement*).

Antroje uždaros sesijos (be EK atstovų) dalyje BIOEAST generalinis sekretorius Barna Kovacs, trumpai pristatė tematinį darbo grupių tikslą prisidėti prie bendrų BIOEAST iniciatyvos iššūkių. Svarbu kuo anksčiau įtraukti tiek politikos formuotojus, tiek mokslininkus, kurių bendradarbiavimas lems galutinės gėlo vandens bioekonomikos mokslinių tyrimų darbotvarkės patvirtinimą. Grupei svarbu pasirengti savo veiklos dokumentą (*terms of reference – ToR*), valstybės sekretoriaus ar viceministro lygmeniu siųsti raštą BIOEAST šalims su prašymu oficialiai nominuoti ministerijos ir mokslo atstovus į grupę. Finansinė pusė – tematinė darbo grupė turi lėšų iš BIOEASTsUP projekto dviem tematinėms tyrimams (*thematic studies*), narių komandiruotėms (ribotai) ir susitikimų išlaidoms padengti. Susitikimo pabaigoje aptarti Čekijos ŽŪM ir susijusių subjektų (*stakeholders*) prioritetai gėlo vandens bioekonomikos srityje. Visų BIOEAST šalių paprašyta kuo greičiau atsiųsti savo šalies prioritetus.

PRIDEDAMA. Konferencijos ir darbo grupių sesijų programa, 5 lapai.

Karolis Anužis

Zigmas Medingis

Loreta Mačytė

Justina Vaišvilaitė